

**PRINCIPPER FOR ETABLERING AF
GASTRANSMISSIONS- OG
DISTRIBUTIONSANLÆGGET
"GRØN GAS LOLLAND-FALSTER"
PÅ LANDBRUGSJORD**

ENERGINET

1. INDLEDNING	1
2. AREAL- OG RETTIGHEDSERHVERVELSE	1
2.1 Ekspropriation og erstatning	1
2.2 Geotekniske og arkæologiske forundersøgelser	1
3. ANLÆGSARBEJDER EKSPROPRIATIONSPROCESLOVENS § 3	2
3.1 Håndtering af dræn	3
3.2 Retablering af anlægsarbejderne	3
3.3 Dokumentation efter anlægsarbejderne	3
3.4 Erstatningsopgørelse for skader/tab forårsaget af anlægsarbejderne	4
3.4.1 Afgrøder	4
3.4.2 Strukturskader	4
3.4.3 Dokumenterbare ekstraarbejder og øvrige ulemper	6
3.4.4 Erstatning for skov og plantage	6
3.4.5 Tabt lævirkning ved hegngennembrud	6
3.4.6 Markeringspæle	6
3.5 Afvikling af gastransmissions- og distributionsanlægget	7
4. KOMPENSATION FOR SAGKYNDIG BISTAND	7
5. BETALINGSFORHOLD	7
6. FORÆLDELSE OG FORPLIGTIGELSER/RETTIGHEDER EFTER DEKLARATIONEN	7
6.1 Strukturskader	8
6.2 Dræn, private ledninger m.v.	8
7. TVISTER	8
BILAG 1 - SERVITUT	11
BILAG 2 - SERVITUT OM ANODEBED	14
BILAG 3 – UDBYTTE/AFGRØDEPRISER 2022	16
BILAG 4 – AFGRØDEERSTATNING 2022	18
BILAG 5 - STANDARDTABEL FOR ERSTATNING FOR RYDNING AF LÆHEGN	20

1. INDLEDNING

I forbindelse med realiseringen af projektet Grøn Gas Lolland-Falster har Energinet og Evida udarbejdet dette dokument. Det indeholder en redegørelse for væsentlige forhold omkring projektets gennemførelse i forhold til landbrugserhvervet og opstiller standardiserede principper og takster for håndtering af midlertidige ulemper og skader i forbindelse med anlægsarbejdernes gennemførelse og afslutning samt i den efterfølgende driftsfase.

Angående baggrunden for projektet henvises til Debatoplæg til 1. offentlighedsfase 8. marts 2021 - 6. april 2021 samt Miljøkonsekvensrapporten som sendt i 2. offentlighedsfase 24. januar 2022 – 21. marts 2022.

2. AREAL- OG RETTIGHEDSERHVERVELSE

2.1 Ekspropriation og erstatning

Etablering af et gastransmissions- og distributionsanlæg kan i henhold til § 55 i lov om naturgasforsyning¹ ske ved ekspropriation. Fremgangsmåden for ekspropriationsprocessen sker i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom².

Ekspropriationsprocessen vil både blive gennemført, så nødvendige arealer til stationsanlæg bliver erhvervet, og at der erhverves en ret til anlæg af gastransmissions- og distributionsledning og sikring af, at denne kan henligge uforstyrret på de berørte ejendomme ved tinglysning af servitutter. Endvidere kan der sikres rettigheder i forhold til permanente vejadgange til både stations- og ledningsanlæg. Servitut til sikring af gasledningen og anodebede fremgår af bilag 1 og 2.

Derudover skal ekspropriationen sikre midlertidige arbejdsareal, så anlægsprojektet kan gennemføres. Det midlertidige arbejdsareal kan f.eks. være arbejdsareal omkring ledningsgraven til brug for afrømmet muld, opgravet råjord og køreveje. Endvidere vil der være behov for arbejdsarealer for rørlagerpladser, skurby, midlertidige vejadgange mv. Ekspropriationskommissionen fastsætter erstatning for det permanente indgreb på ejendommen i form af arealerhvervelse og/eller i form af rådighedsindskrænkning ved tinglysning af en servitut.

Ekspropriationens lovlighed kan indbringes for domstolene.

Den tilkendte erstatning kan indbringes for taksationskommissionen, mens taksationskommissionens afgørelse kan indbringes for domstolene.

Ekspropriationsforretningen og eventuel behandling ved taksationskommissionen sker uden udgift for lodsejeren. Lodsejeren dækker dog egne omkostninger til sagkyndig bistand, medmindre ekspropriations- eller taksationskommissionen bestemmer andet.

Hvis sagen prøves ved domstolene, træffer disse afgørelse om fordeling af sagsomkostninger.

2.2 Geotekniske og arkæologiske forundersøgelser

I forbindelse med etablering af gastransmissions- og distributionsanlæg er der behov for at gennemføre geotekniske og arkæologiske forundersøgelser.

De geotekniske forundersøgelser vil blive gennemført allerede i planlægning- og designfasen, mens de arkæologiske forundersøgelser vil blive gennemført i tilstrækkelig tid inden anlægsarbejdet, så eventuelle fund og behov for supplerende udgravninger normalt ikke vil bremse anlægsarbejderne. De arkæologiske forundersøgelser kan kun ske inden for det fastlagte arbejdsareal. Det er Energinet/Evida, som afholder udgiften til forundersøgelserne.

Energinet/Evida vil inden gennemførelse af forundersøgelser kontakte lodsejer med henblik på at informere om arbejderne og erstatningsprincipperne herunder aftale nærmere om adgangsforhold, kontakt til entreprenør mv. Hjemlen til at gennemføre forundersøgelser inden ekspropriation findes i § 3 i ekspropriationsprocesloven³. I forhold til geotekniske forundersøgelser vil Energinet/Evida orientere lodsejer med mindst 14 dages varsel, mens de arkæologiske forundersøgelser vil blive varslet med mindst 28 dage. Varslingen sker efter reglerne i § 3. stk. 2-4.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 126 af 06/02/2020 om naturgasforsyning med senere ændringer

² Lovbekendtgørelse nr. 1161 af 20/11/2008 om fremgang ved ekspropriation vedrørende fast ejendom med senere ændringer.

³ Lovbekendtgørelse nr. 1161 af 20/11/2008 om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom med senere ændringer.

Berørte arealer retableres og de konkrete tab og ulemper, som forundersøgelserne evt. kan medføre, erstattes efter principper i afsnit 3.4.

EKSPPROPRIATIONS PROCESLOVENS § 3

§ 3. Når der i lovgivningen er hjemmel til ekspropriation, kan anlægsmyndigheden foretage de nødvendige forberedende opmålinger, nivellementer og andre tekniske forarbejder og undersøgelser.

Stk. 2. Der skal mindst 14 dage før gennemførelsen af forberedende undersøgelser efter stk. 1 gives besked til de berørte grundejere og brugere. Hvis dette ikke er muligt, skal oplysning om de forberedende undersøgelser offentliggøres i lokale medier el.lign.

Stk. 3. Anlægsmyndigheden kan under samme betingelser som nævnt i stk. 1 foretage arkæologiske forundersøgelser.

Stk. 4. Der skal mindst 28 dage før gennemførelsen af arkæologiske forundersøgelser efter stk. 3 gives besked til de berørte grundejere og brugere. Hvis dette ikke er muligt, skal oplysning om de arkæologiske forundersøgelser offentliggøres i lokale medier el.lign.

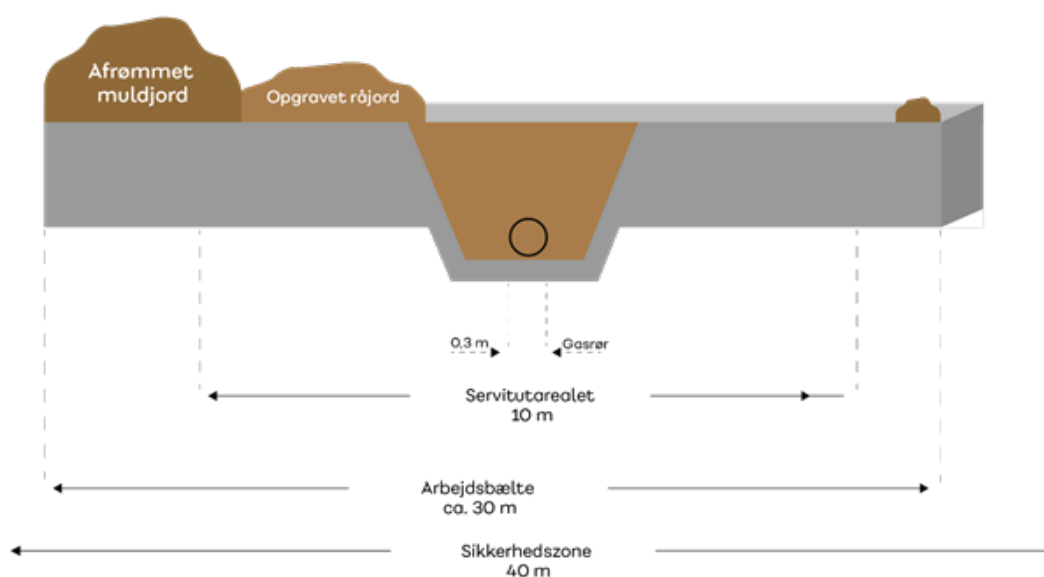
Stk. 5. De ved arbejderne forvoldte skader skal erstattes. I mangel af mindelig overenskomst om erstatningens størrelse fastsættes denne efter de nedenstående regler om ekspropriationserstatningers fastsættelse. Transportministeren fastsætter nærmere regler om fremgangsmåden herved.

Stk. 6. Den, der forsætligt borttager, forvansker eller beskadiger afmærkninger, som foretages i forbindelse med forarbejderne, straffes med bøde, medmindre strengere straf er forskyldt efter straffeloven

3. ANLÆGSARBEJDER

Inden opstart af anlægsarbejderne tilbyder Energinet/Evida sammen med anlægsentreprenøren et møde med lodsejer for at få en dialog om de konkrete forhold på ejendommen på anlægstidspunktet. Det kan f.eks. være oplysninger om egne ledninger (vand og el) til staldanlæg, dræn, adgangsforhold, jordbundsforhold, rydning af hegn, midlertidig hegning af dyr mv.

I forbindelse med anlægsarbejderne er der på strækningen behov for et arbejdsbælte på op til 30 meter som vist på Figur 1. Ved underboring, depotpladser mv. er arbejdsarealet større.

Figur 1 viser bredden på arbejdsareal langs med ledningen. Placering af muldjord og råjord (holdes adskilt) i forhold til ledningsgraven kan afvige i forhold til det på figur 1 viste, da det bl.a. afhænger af forholdene på stedet, entreprenørens arbejdsmetoder mv.

Efter aftale mellem lodsejer og Energinet/Evida vil der i almindelighed kunne etableres midlertidige overgange/passagemuligheder til marker, som umiddelbart bliver afskåret af arbejdsarealet. Vedrørende forhold i anlægsfasen, som ikke kan forudses, kan der efter forudgående aftale mellem lodsejer og Energinet/Evida etableres yderligere midlertidige arbejdsareal mv.

Gasledningen vil blive etableret med minimum 1 meters jorddække. Konkrete forhold kan betyde, at ledningsgraven graves dybere til f.eks. 1,3-1,5 meters jorddække med henblik på f.eks. at udligne terrænforskelle eller for at kunne overholde afstandskrav til eksisterende ledninger i jorden, herunder hensynet til generel drændybde m.v.

3.1 Håndtering af dræn

Energinet/Evida vil inden anlægsarbejderne så vidt muligt indhente drænoplysninger - dels gennem drænarkiver og dels gennem dialog med lodsejer.

De dræn, som bliver berørt eller beskadiget af gravearbejdet, skal efterfølgende retableres til minimum samme stand, som inden anlægsarbejdet gik i gang. Energinet/Evida vil indgå aftale med rådgivere, som har drænekspertise, og som på Energinet/Evidas vegne fører tilsyn med anlægsarbejdet og herunder har ansvaret for, at drænretablering sker efter gældende forskrifter og seneste erfaringsgrundlag for sådanne arbejder.

De dræn, som bliver berørt af anlægsarbejdet, vil blive indmålt og fotodokumenteret. Energinet/Evida sørger for, at en tilsynsførende godkender retableringen af dræn og dokumentationen herfor. Lodsejer har efter aftale med Energinet/Evidas tilsynsførende mulighed for at besigtige arbejdet. De lodsejere, som måtte ønske det, bliver varslet med omtrentlige tidspunkter for drænretablering og skal være klar til med kort varsel at være til stede for besigtigelse, så anlægsarbejderne ikke bliver forsinket.

Energinet/Evida udfører ikke nydræning, men retablerer det eksisterende drænsystem, medmindre det viser sig nødvendigt for at opnå samme dræningseffekt som før anlægsarbejdet. Såfremt det i forbindelse med anlægsarbejdet konstateres, at dræn ligger i niveau med gasledningen, kan gasledningen sænkes eller drænene samles i afskærende drænledninger, som føres langs med gasledningen til et muligt krydsningspunkt.

Ved fremtidige dræningsarbejder på ejendommen er Energinet/Evida forpligtet til at afholde merudgifter forårsaget af gasledningens tilstedeværelse, såfremt Energinet/Evida bliver inddraget i den forudgående planlægning. Fremtidige dræningsarbejder omfatter reparations- og udskiftningsarbejder samt evt. nydræninger omkring gastransmissionsledningen.

Der henvises nærmere til afsnit 6.

3.2 Retablering af anlægsarbejderne

Energinet og Evida har ansvaret for, at anlægsarbejderne gennemføres/afsluttes inden for rammerne af de givne myndighedstilladelser og er forpligtet til at udføre og afslutte anlægsarbejdet, så skader, der kan henføres til Energinet/Evidas anlægsprojekt, så vidt muligt minimeres.

De arealer, diger og veje mv., som bliver berørt af anlægsarbejderne, vil blive retableret til minimum samme stand som inden opstart af anlægsarbejderne. Omfang af genplantning inden for arbejdsbæltet aftales nærmere med lodsejer. Eventuel genplantning inden for selve servitutbæltet sker i forhold til de restriktioner, som servituten fastsætter. Landbrugsarealerne afleveres ryddet, planet og enten pløjet, grubbet eller harvet efter nærmere aftale med lodsejer. Efter endt anlægsarbejde på ejendommen gennemgår lodsejer, Energinet/Evida og entreprenør retablering af arealer.

3.3 Dokumentation efter anlægsarbejderne

Energinet/Evida indmåler og registrerer de dræn, fremmedledninger og lodsejers egne ledninger, som bliver berørt af anlægsarbejdet. Endvidere bliver der udført billeddokumentation. Lodsejer vil efter tilbagelevering af arbejdsarealerne modtage kortmateriale over ejendommen, som viser placering af gasledningen og de retablerede dræn, fremmedledninger og egne ledninger. Materialet fremsendes som udgangspunkt i digital form.

3.4 Erstatningsopgørelse for skader/tab forårsaget af anlægsarbejderne

Udover at der ved ekspropriation fastsættes erstatning for arealer og servitutpålæg, vil der - efter anlægsarbejderne er gennemført - blive fastsat erstatning for afgrødetab, strukturskader, læhegn, beplantning og andre midlertidige ulemper mv. Erstatningen til den enkelte lodsejer opgøres på grundlag af det faktisk passerede i forhold til ejendommens normale drift (lodsejer bør føre en logbog herover) efter en konkret arealopgørelse og vurdering. Erstatning for afgrødetab vil blive fastsat ud fra gældende takster, jf. bilag 3 og 4. Taksterne vil blive ajourført i henhold til landsaftale for el- og fiberanlæg på landbrugsjord.

Såfremt der ikke kan opnås enighed mellem lodsejer og Energinet/Evida, har parterne mulighed for at få ekspropriationskommissionen til at fastsætte erstatningen for de midlertidige ulemper omtalt i dette afsnit 3.4.

3.4.1 Afgrøder

Der ydes erstatning for afgrødetab såvel ved etablering af anlæg som ved eventuelle senere tilsyns- og reparationsarbejder. Taksterne for 2022 fremgår af bilag 3 og 4⁴.

I den udstrækning Energinet/Evida er årsag til, at lodsejeren ikke kan oppebære direkte arealstøtte fra EU, påhviler det lodsejer at foretage anmeldelse heraf til Landbrugsstyrelsen. Energinet/Evida erstatter tab af EU-støtte, herunder lodsejers evt. ekstraomkostninger til anmeldelse m.v. De støttemæssige konsekvenser af et ekspropriativt eller ekspropriationslignende indgreb fremgår af "Vejledning om grundbetaling 2022".

De pt. gældende regler og den pt. gældende vejledning kan ses under www.lbst.dk

Ved behov for ændringer af markkort i forbindelse med overjordiske anlæg afleverer Energinet/Evida planer med tilhørende arealangivelser - eventuelt fordelt på marker.

I særlige tilfælde - f.eks. ved specialafgrøder - kan der rettes henvendelse til landbrugets konsulenter vedrørende fastsættelse af afgrødeerstatningens størrelse.

I tilfælde af, at lodsejeren kan dokumentere ved udbyttetetal og afregningspriser, at der er tale om større afgrødetab end beregningsgrundlaget i de fastsatte takster, jf. bilag 3 og 4, fastsættes erstatningen i henhold hertil. Kan der ved flerårige afgrøder påvises efterfølgende afgrødetab, vil dette blive godtgjort mod dokumentation.

3.4.2 Strukturskader

Anlægs-, reparations- og tilsynsarbejde kan medføre, at jordens normale struktur bliver ændret, hvorved jordens ydeevne forringes i de følgende år. Der betales erstatning for forringelsen af jordens struktur. Graden af strukturskade inddeles i tre kategorier: let (I), middelsvær (II) eller svær (III).

I 2021⁵ betales der erstatning for strukturskade således:

- For let strukturskade betales 0,44 kr./m² for konventionelt dyrkede arealer og 0,88 kr./m² for økologisk dyrkede arealer.
- For middelsvær strukturskade betales 2,11 kr./m²
- For svær strukturskade betales 3,81 kr./m²

Det bemærkes, at graden af strukturskade afhænger meget af under hvilke forhold, arbejdet bliver udført. Lodsejer har, jf. pkt. 6, ret til at vende tilbage vedrørende strukturskader, hvis de ved anlægsarbejdernes afslutning opgjorte erstatninger ikke dækker det konkrete tab. Der betales strukturskade for alle berørte arealer efter opmåling.

I ganske særlige tilfælde kan der være behov for at anvende sand omkring gasledningen for nødvendig beskyttelse af gasledningen mod skarpe sten m.v. Energinet/Evida registrerer, hvor der sker tilførsel af sand. Erstatning herfor behandles på linje med øvrige strukturskader og hermed i forhold til de faktiske påvirkninger på den enkelte ejendom.

⁵ Taksten reguleres årligt og der anvendes den takst, som er gældende på tidspunktet for opgørelse af erstatningen.

Ved vurdering af om der er tale om let, middelsvær eller svær strukturskade, kan bl.a. lægges vægt på følgende:

Let strukturskade (I)

Der er tale om let strukturskade, hvis jordens struktur under arbejdet kun ændres i mindre grad, f.eks. ved:

- Kørsel med mindre materiel, f.eks. mindre materiel på larvebånd.
- Kørsel på udlagte køreplader.
- Oplægning af jord på arealer, der ikke køres på.

Det er forudsat, at arbejdet udføres på tidspunkter, hvor jorden er så tør, at der ikke opstår væsentlige kørespor og/eller trykskader.

Middelsvær strukturskade (II)

Der er tale om middelsvær strukturskade, hvis jordens struktur under arbejdet ændres i middelsvær grad, f.eks. ved:

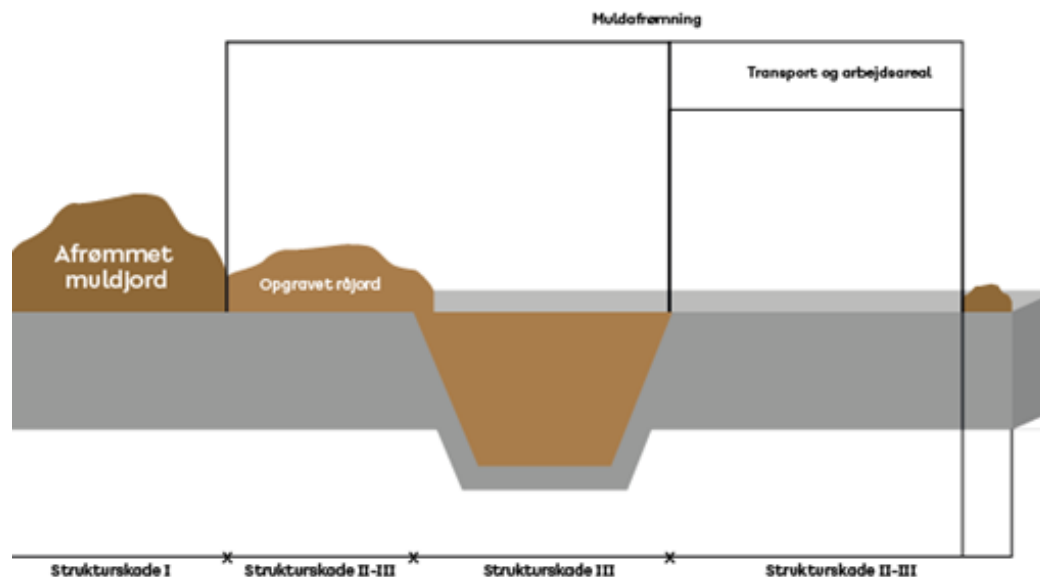
- Kørsel med mellemstort materiel.
- Kørsel med tungt materiel på larvebånd, der udføres på tidspunkter, hvor jorden er tør.
- Kørsel på køreplader, der forårsager trykskader.
- Kørsel på arealer, hvorpå der er placeret opgravet jord.
- Muldafrømning (muldafrømmede arealer)

Svær strukturskade (III)

Der er tale om svær strukturskade, hvis jordens struktur ændres i svær grad, f.eks. ved:

- Opgravning (alle opgravede arealer).
- Kørsel med materiel, f.eks. materiel, der forårsager større hjulspor og/eller større trykskader.

Nedenfor er vist eksempel på behov for arbejdsareal og hvilken forventet strukturskade anlægsarbejderne kan påføre arealerne.

Figur 2 viser arbejdsareal og forventet strukturskade i forbindelse med anlægsarbejderne

Strukturskaden er i princippet en skjult skade, som evt. ikke viser sig før under specielle vej- og jordbundssituationer. Lodsejeren kan i op til 10 år efter anlægsarbejdets afslutning vende tilbage vedrørende strukturskade, hvis den tidligere udbetalte strukturskadeerstatning ikke synes at dække det reelle tab. Strukturskaden vil herefter blive genvurderet ud fra de faktiske forhold og den allerede udbetalte erstatning. Dokumentation for nedgang i afgrødeudbytte kan f.eks. være stedbestemte udbytteregistrering fra mejetærsker. Hvis der inden 10 års periodens udløb fortsat er skader foretages en bedømmelse af "den varige skade", så det permanente værditab erstattes og sagen afsluttes. Lodsejer opfordres til at føre dokumentation fra tidspunktet fra afleveringsforretning i tilfælde af, at der bliver behov for at rejse krav om yderligere erstatning for længerevarende strukturskade, skade på dræn samt øvrige skader.

Parterne søger da at blive enige om den ekstra erstatning, der skal til for at dække hele tabet. Erstatningsopgørelsen vil være til fuld og endelig afregning. Såfremt lodsejer ønsker at benytte egen sagkyndig rådgiver vedr. strukturskader, vil det ske for egen regning, medmindre der skriftligt aftales andet med Energinet/Evida - f.eks. som følge af særligt belastende vejrforhold på anlægstidspunktet.

Ved erstatningen for strukturskade er det forudsat, at anlægsarbejdet udføres på en rimelig og ordentlig måde. Herved forstås bl.a.:

- At muld- og råjord så vidt muligt holdes adskilt ved opgravningen, og at muldjorden søges lagt øverst ved retableringen.
- At Energinet/Evida afleverer arbejdsarealet ryddet, planeret og enten pløjet, grubbet eller harvet efter nærmere aftale med lodsejeren.

3.4.3 Dokumenterbare ekstraarbejder og øvrige ulemper

Der kan betales særskilt erstatning for eventuelle øvrige ulemper i forhold til den normale landbrugsdrift. Lodsejer anbefales at udarbejde logbog til dokumentation af ekstraarbejder og ulemper. Der benyttes i almindelighed maskinstationstakster for opgørelse heraf.

Der kan nævnes følgende eksempler på mulige ulemper:

- Driftsmæssige ulemper under anlægsarbejdets udførelse, som kan opstå i forbindelse med
- lodsejerens markarbejde, midlertidigt opstillet kreaturhegn, omveje m.v.
- Ulemper som følge af beskadigelser af markdræn, vandingsanlæg og lignende.
- Ændringer af vandskel
- Afledning af overfladevand
- Retablering af privat vej
- Øget forekomst af sten over gasledningen efter aflevering af arealer tilbage til landbrugsdrift
- Fastkørsel i det opgravede areal over gasledningen grundet manglende udtørring mv. i forbindelse med anlægsarbejdet

Der påhviler lodsejeren en almindelig forpligtelse til at begrænse sine skader og inddrage Energinet/Evida ved væsentlige udfordringer.

3.4.4 Erstatning for skov og plantage

Inden opstart af anlægsarbejderne vil der blive gennemført en besigtigelse af berørte skovarealer. Besigtigelsen vil blive gennemført med lodsejer, en repræsentant fra Energinet/Evida samt en skovsagkyndig, som Energinet/Evida rekvirerer. Efter besigtigelsen udarbejder den skovkyndige en foreløbig erstatningsopgørelse, som dels vil indeholde erstatning for rydning af beplantning, risiko for stormfald samt begrænsning i forhold til mistet mulighed for skovbeplantning mv.

3.4.5 Tabt lævirkning ved hegnsgennembrud

I visse dele af landet er læhegn af væsentlig betydning for afgrøderne. I forbindelse med anlægsarbejderne vil læhegn blive gennembrudt, og visse af disse vil ikke blive reableret i fuldt omfang, heller ikke over tid, idet der til stadighed efter servitutten skal friholdes et bælte på 2 m på hver side af gasledningen fra beplantning. Erstatning for tabt lævirkning vil blive beregnet i vindudsatte landsdele ud fra standardtabeller, som tager hensyn til hegnsgennembruddets bredde, retning m.v., og som tidligere er behandlet af den jyske ekspropriationskommission.

En standardtabel for erstatning for rydning af læhegn fremgår af bilag 5.

3.4.6 Markeringspæle

Markeringspæle vil blive opsat for at markere ledningens tilstedeværelse for ejere, entreprenører eller andre, der udfører arbejder i nærheden af ledningen.

Markeringspæle vil blive placeret hovedsageligt i ejendoms- eller markskel. Hvis en markeringspæl bliver placeret i en grænse mellem ejendommen, vil erstatningen blive delt lige mellem lodsejerne. Ekspropriationskommissionen fastsætter erstatningen for markeringspæle.

Markeringspæle, som beskadiges af lodsejeren, reableres af Energinet/Evida på lodsejerens bekostning.

3.5 Afvikling af gastransmissions- og distributionsanlægget

Det er Energinet/Evida, der har ansvaret for at afvikle gastransmissions- og distributionsanlægget, og som har alle udgifter forbundet med afviklingen.

Der foreligger ikke på indeværende tidspunkt formelle danske krav eller vejledninger for afviklingen af anlægget. Hvis sådanne retningslinjer foreligger på tidspunktet for afvikling af anlægget, vil disse blive fulgt. Alternativt vil anlægget blive afviklet i overensstemmelse med praksis på dette tidspunkt. På tidspunktet for afvikling af gastransmissions- og distributionsanlægget må myndighederne tage stilling til, om anlægget skal fjernes eller blive liggende ud fra en samlet samfundsøkonomisk og – miljømæssig betragtning.

4. KOMPENSATION FOR SAGKYNDIG BISTAND

Generelt skal lodsejer varetage almindelig ejerinteresse uden at få kompensation. For at dække lodsejers ”tekniske bistand” til planlægning i anlægsfasen, er der aftalt et grundbeløb pr. ejendom på 2000 kr. og en tracelængdeafhængig metersats på 3 kr./m. Beløbet vil blive gjort op og udbetalt som en selvstændig post efter anlægsarbejderne er gennemført.

Ekspropriationskommissionen kan i forbindelse med ekspropriationsforretningen pålægge Energinet/Evida at udbetale skønsmæssig kompensation til lodsejer for sagkyndig bistand.

Energinet/Evida har ingen indflydelse på, hvorledes kompensationen behandles skattemæssigt for den enkelte lodsejer.

5. BETALINGSFORHOLD

Udbetaling

Erstatningsbeløbet for afgrødetab, strukturskade samt øvrige ulemper mv. vil blive udbetalt uden rentetillæg senest 30 dage efter, der er indgået aftale herom, medmindre andet er aftalt. Der kan aftales a conto udbetaling.

Forrentning

Erstatningsbeløb, der bliver udbetalt senere end de nævnte 30 dage, vil blive forrentet med en årlig rente, der svarer til Nationalbankens officielle udlånsrente.

Bortforpagtede arealer

Erstatning for bortforpagtede arealer vil blive udbetalt efter aftale mellem lodsejer og forpagter og under hensyn til forpagtningsaftalen. Lodsejer og forpagter skal oplyse, hvorledes erstatningsbeløbet skal fordeles.

Hvis lodsejer og forpagter ikke er enige om, hvordan erstatningen skal fordeles, kan spørgsmålet om erstatning og fordeling heraf afgøres af ekspropriationsmyndigheden, ved voldgift, eller beløbet kan deponeres, indtil lodsejer og forpagter er enige om fordelingen.

Udgiften til voldgiftsretten betales af lodsejer eller forpagter, idet voldgiftsretten fordeler omkostningerne mellem disse.

Panthaversamtykke

Udbetaling af erstatningsbeløbene vil normalt ske uden panthaversamtykke. Ved visse større erstatninger kan der blive tale om sådan et samtykke, som i så fald indhentes ved Energinet/Evidas foranstaltning.

6. FORÆLDELSE OG FORPLIGTIGELSER/RETTIGHEDER EFTER DEKLARATIONEN

Det er væsentligt at være opmærksom på, at lovgivningens forældelsesfrister regnes fra det tidspunkt, hvor der foreligger et krav mod debitor (Energinet/Evida i denne sammenhæng).⁶ Dette tidspunkt varierer afhængig af kravets karakter. Hvad dette konkret betyder forklæres nedenfor med henvisning til de bestemmelser, som vil fremgå af deklARATIONEN, der tinglyses på lodsejerens ejendom i regi af Grøn Gas Lolland-Falster-projektet.

⁶ Teksten i dette afsnit er baseret på, at der på nuværende tidspunkt gælder en 10-årig forældelsesfrist for de omtalte krav efter forældelsesloven.

6.1 Strukturskader

Deklarationen vil fastsætte følgende om skader eller ulemper, som bliver påført lodsejeren i forbindelse med anlæggets etablering og efterfølgende drift, herunder vedligeholdelsen af anlægget: *"Hvis Selskabet [Energinet/Evida] forvolder skader eller ulemper på Ejendommen, modtager Ejer erstatning fra Selskabet [Energinet/Evida] beregnet efter skadens størrelse."*

I forhold til strukturskader forelægger der et krav mod Energinet/Evida på afleveringstidspunktet, og erstatningen bliver opgjort efter de erstatningsprincipper, som er beskrevet ovenfor i afsnit 3.4.2. Dette sker som udgangspunkt ved frivillig aftale mellem lodsejer og Energinet/Evida. Strukturskadeerstatningerne er baseret på, at arealerne erfaringsmæssigt – i gennemsnit – gradvist retablerer sig til deres tidligere niveau inden for en periode på 3-5 år.

Såfremt den udbetalte strukturskadeerstatning ikke er dækkende i forhold til lodsejers faktiske tab ved almindelig landbrugsdrift i de følgende år, kan lodsejeren på ethvert tidspunkt inden for de første 10 år efter anlægsarbejdets afslutning vende tilbage til Energinet/Evida med dokumentation herfor, og der vil herefter blive forhandlet en supplerende strukturskadeerstatning.

For ovenstående gælder generelt:

I mangel af frivillig aftale afgøres også denne del af erstatningen af Ekspropriationskommissionen med ankemulighed til Taksationskommissionen.

6.2 Dræn, private ledninger m.v.

I forhold til dræn, private ledninger m.v. gælder grundlæggende, at det antages, at Energinet/Evida har retableret disse forhold mindst til et funktionsniveau svarende til forholdet før anlægsarbejdet. Udgangspunktet er således, at der ikke er fejl. I tilfælde af fejl, der konstateres efter Energinet/Evida har færdiggjort anlægsarbejdet bliver disse erstattet efter de almindelige erstatningsretlige betingelser, herunder at der er årsagssammenhæng mellem skaden eller meromkostningerne. Forældelsesfristen regnes fra det tidspunkt, hvor kravet om erstatningen opstår. Herfra gælder en 10-årig forældelse.

Deklarationen vil fastsætte følgende om fremtidige dræningsarbejder - dræningsarbejder, der udføres på lodsejers ejendom efter Energinet/Evidas anlægsarbejder er afsluttet:

"Ved fremtidige dræningsarbejder på Ejendommen er Selskabet [Energinet/Evida] forpligtet til at afholde merudgifter forårsaget af tilstedeværelsen af Energinet/Evidas anlæg, såfremt Selskabet [Energinet/Evida] inddrages i den forudgående planlægning."

Dette vilkår henviser generelt til "fremtidige dræningsarbejder", hvilket indebærer, at der forudgående - ved ekspropriation af deklaraionspålægget - er fastsat en erstatning med udgangspunkt i dette deklaraionsvilkår og den sikkerhed i forhold til fremtidige meromkostninger, som formuleringen dækker. Dette indebærer, at lodsejeren til enhver tid (efter tidspunktet for afslutningen af Energinet/Evidas anlægsarbejder) er berettiget til at rejse krav overfor Energinet/Evida om meromkostningen, når behovet for dræningen opstår. Det forudsætter, at Energinet/Evida har været inddraget i den forudgående planlægning Ansvarsbegrænsning

Skadevolder erstatter Selskabets omkostninger til udbedring af skaden i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler om erstatning, hvis gastransmissions- eller distributionsanlægget bliver beskadiget.

I servitut om gastransmissions- og distributionsanlæg er indsat bestemmelser om ansvarsbegrænsning for ejer eller forpagter. Der henvises til Bilag 1.

Baggrunden for bestemmelserne er, at en ansvarsbegrænsning blev indføjet i ekspropriationsgrundlaget vedr. gastransmissionsledningen Ellund-Egtved i forbindelse med ekspropriationer hertil i 2011. Den indsatte ansvarsbegrænsning i 2011 var på kr. 30.000 og svarede til den gennemsnitlige tilkendte servituterstatning på strækningen. Ud fra den gennemsnitlige udvikling i nettoprisindekset i de seneste 10 år forhøjes satsen til kr. 35.000 gældende for 2020. Dette beløb reguleres efterfølgende i forhold til året for en sådan hændelse med Danmarks Statistiks senest offentliggjorte nettoprisindex. Såfremt Danmarks Statistik ophører med at udregne nettoprisindekset, vil et andet prisindeks blive anvendt, som i størst muligt omfang svarer til det udgåede indeks.

7. TVISTER

Afgørelser, der ikke kan træffes af en ekspropriationsmyndighed eller af anden lovbestemt myndighed, kan, i mangel af enighed mellem parterne, blive indbragt for domstolene af hver part.

BILAG

1. Servitut om gastransmissions- og distributionsanlæg
2. Servitut om anodebed
3. Udbytte/afgrødepriser 2022
4. Afgrødeerstatning 2022
5. Standardtabel for erstatning for rydning af læhegn

BILAG 1 - SERVITUT

Formål

Formålet med nærværende servitut er at sikre person- og forsyningsikkerheden, herunder at beskytte gastransmissions- og distributionsanlægget.

Den til enhver tid værende ejer af ejendommen er pligtig til at respektere nedlægning og tilstedeværelse af en energiførende ledning med tilbehør, herunder markeringspæle (herefter benævnt "Gastransmissions- og distributionsanlægget"), således som vist på vedhæftede rids.

1. Rettigheder og forpligtelser

1.1 Rettigheder og forpligtelser i servitutarealet for den til enhver tid værende ejer af ejendommen

Inden for en afstand på 5 meter fra ledningsmidten (herefter benævnt "Servitutarealet") gælder følgende bestemmelser:

- a. Servitutarealet må ikke bebygges eller beplantes med træer med dybtgående rødder eller benyttes på anden måde, der kan være til gene for Gastransmissions- og distributionsanlægget. Ej heller må der placeres hegnspæle og lignende i dybde over 60 cm. Som undtagelse herfra gælder dog:
  - i) Læhegn kan plantes på tværs af Servitutarealet, men ikke inden for 2 meters afstand fra ledningsmidten.
  - ii) På arealer med eksisterende skov, fredskovspligt eller plantage er det tilladt at foretage beplantning med dybtgående rødder indtil 2 meters afstand fra ledningsmidten.
  - iii) På arealer, der senere måtte blive belagt med fredskovspligt, eller arealer, der senere udlægges som skov eller plantage, kan der foretages beplantning med dybtgående rødder indtil 2 meters afstand fra ledningsmidten, forudsat at der opnås forudgående skriftlig aftale med ejeren af Gastransmissions- og distributionsanlægget (herefter benævnt "Selskabet").
- b. Der må ikke forefindes eller foretages beplantning inden for en afstand på 2 meter fra ledningsmidten. Hvis der forefindes træer eller buske, der vokser ind over en afstand indtil 2 meter fra ledningsmidten, er Selskabet berettiget til på egen bekostning og uden yderligere erstatning at lade friholde et passagebælte på 2 meters bredde på hver side af ledningsmidten og indtil 5 meters højde.
- c. Det, som fremgår af dette pkt. 1.1 b og 1.1. c., gælder tilsvarende for afmærkningspæle for Gastransmissions- og distributionsanlægget.
- d. Drænledning, fjernvarmeledning, vandledning, kloak, elektriske kabler eller lignende må ikke nedlægges i Servitutarealet uden forudgående skriftlig aftale med Selskabet. Etablering af vådområder, grøftegravning, såvel uddybning af eksisterende grøfter som anlæg af nye, påfyldning eller afgravning af jord eller anlæg af nye veje, etablering af befæstede arealer, må ikke finde sted uden forudgående skriftlig aftale med Selskabet. Jorden må dyrkes i den udstrækning, det er muligt uden at beskadige Gastransmissions- og distributionsanlægget. Dog må jorden ikke bearbejdes dybere end 60 cm.
- e. Ejer, bruger eller tredjemand må ikke grave, bore m.v. med mekaniske redskaber nærmere end 5 meter fra ledningsmidten uden forudgående skriftlig aftale med og tilsyn fra Selskabet.

1.2 Rettigheder og forpligtelser i Servitutarealet for Selskabet

- a. Selskabet kan lade foretage eftersyn, udskiftninger og vedligeholdelse af Gastransmissions- og distributionsanlægget. Selskabet kan, såfremt jorrdækket over Gastransmissions- og distributionsanlægget reduceres til under 1 meter i Servitutarealet, lade foretage påfyldning af jord mod erstatning for derved forvoldt skade (afgrødetab og strukturskade).
- b. Ved fremtidige dræningsarbejder på Ejendommen er Selskabet forpligtet til at afholde merudgifter forårsaget af gastransmissions- og distributionsanlægget tilstedeværelse, såfremt Selskabet inddrages i den forudgående planlægning.

1.3 Rettigheder og forpligtelser i sikkerhedszonen for den til enhver tid værende ejer af ejendommen

Inden for en afstand på 20 meter fra ledningsmidten gælder en sikkerhedszone med følgende bestemmelser:

- a. Der må ikke opføres bygninger, beregnet til ophold for mennesker, herunder men ikke begrænset til beboelsesbygninger samt andre bygninger, hvori der indrettes faste arbejdsrum eller arbejdspladser.
- b. Ved opførelse af andre bygninger skal Selskabet konsulteres.
- c. Indenfor sikkerhedszonen må der ikke uden forudgående skriftlig aftale med Selskabet udføres terrænreguleringer/skråningsanlæg, som kan udgøre en fare for stabiliteten af Gastransmissions- og distributionsanlægget.

1.4 Færdselsret

Selskabet har i forbindelse med eftersyn, vedligeholdelse m.v. af Gastransmissions- og distributionsanlægget færdselsret over ejendommen, idet Selskabet i den forbindelse fortrinsvis skal benytte de på ejendommen til enhver tid værende private fællesveje og private veje. Eventuel skade forvoldt af Selskabet udbedres af denne. I tilfælde af uenighed indbringes sagen for så vidt angår private fællesveje for vejmyndigheden efter reglerne i privatvejsloven, hvorimod en eventuel tvist vedrørende udbedring af skader på en privat vej eller andet areal, hvorover Selskabet har færdes, afgøres af de danske domstole.

2. ERSTATNINGER

2.1 Servituterstatning

For de rettigheder, som erhverves ved denne servitut, ydes en engangserstatning. Denne erstatning er til fuld og endelig afregning af de gener og restriktioner, som Gastransmissions- og distributionsanlægget påfører ejendommen nu og i fremtiden.

2.2 Erstatning for tab og ulemper ved anlægsarbejder, fremtidigt vedligehold mv.

Selskabet yder erstatning for afgrødetab, strukturskader og andre driftsmæssige ulemper som påføres ejendommen i forbindelse med anlægsarbejderne, herunder eventuelt forundersøgelser og arkæologi. I mangel af enighed fastsætter ekspropriationskommissionen erstatningen for de konkrete tab og skader.

Ved fremtidige tilsyns- og/eller vedligeholdelsesarbejder yder Selskabet erstatning for de afgrødetab, strukturskader og andre driftsmæssige ulemper, som påføres ejendommen. I mangel af enighed afgøres erstatningen af de danske domstole.

2.3 Fuld tilstedeværelsesret

Med nærværende servitut stiftes fuld tilstedeværelsesret for Gastransmissions- og distributionsanlægget. Det indebærer, at Gastransmissions- og distributionsanlægget ikke er gæst på Ejendommen, og at det ikke er Selskabet, som skal afholde omkostningerne forbundet med ledningsarbejder på Gastransmissions- og distributionsanlægget, herunder en omlægning, hvis ledningsarbejderne sker som følge af andres, herunder lodsejerens ændrede anvendelse af Servitutarealet. Omkostningerne til en ledningsomlægning (eller en hvilken som helst anden ledningsrelateret omkostning) bæres således til enhver tid af den part, som har ønsket omlægningen.

3. SKADE FORVOLDT PÅ GASTRANSMISSIONS- OG DISTRIBUTIONSANLÆGGET

Beskadiges Gastransmissions- og distributionsanlægget, erstatter skadevolder Selskabets omkostninger til udbedring af skaden i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler om erstatning.

Er skadevolder ejer eller forpagter af den servitutbelagte eller berørte ejendom, kan Selskabets erstatningskrav dog ikke pr. skade overstige 35.000 kr. Erstatningskravet størrelse, jf. ovenfor, reguleres med den procentvise stigning i det af Danmarks Statistik beregnede nettoprisindeks (januar 2020=100 som basis tal) i forhold til det tidspunkt, hvor skaden indtræffer. Såfremt Danmarks Statistik ophører med at udregne nettoprisindekset, anvendes et andet prisindeks, som i størst muligt omfang svarer til det udgåede indeks.

Ovenstående begrænsning gælder ikke, hvis skaden er sket med forsæt eller grov uagtsomhed. Hvis skadevolderen har en forsikring, der dækker skaden helt eller delvis, gælder den oven for angivne begrænsning af Selskabets erstatningskrav for den del af kravet, som ikke måtte blive dækket af forsikringen.

4. PÅTALERETTEN

Påtaleretten tilkommer Selskabet. Selskabet kan uden samtykke fra ejer eller fremtidige ejere af ejendommen overdrage Gastransmissions- og distributionsanlægget, rettigheder og pligter efter denne servitut til et andet selskab.

Selskabet kan desuden uden samtykke fra ejer eller fremtidige ejere tinglyse påtegning på denne servitut om skift af påtaleret.

BILAG 2 - SERVITUT OM ANODEBED

Formål

Formålet med nærværende servitut er at sikre person- og forsyningssikkerheden, herunder at beskytte gastransmissions- og distributionsanlægget mod korrosion ved at der etableres et anodebed i tilknytning hertil.

Et anodebed etableres til sikring af den katodiske beskyttelse af gastransmissions- og distributionsanlægget. Katodisk beskyttelse er den aktive del af korrosionsbeskyttelsen af gastransmissions- og distributionsanlægget - den supplerer den primære beskyttelse (coating), som gastransmissions- og distributionsanlægget leveres med. Da der kan ske skader og defekter på coatingen, etableres der en katodisk beskyttelse med påtrykt strøm, som består af en ensretter, et anodebed og et kabel mellem ensretteren og anodebedet.

Den til enhver tid værende ejer af ejendommen er pligtig til at respektere nedlægning og tilstedeværelse af den på vedhæftede rids viste anode, tilhørende anodekabel samt teknikhus (herefter benævnt "Anodebedet") til katodisk beskyttelse af gastransmissions- og distributionsanlægget.

1. RETTIGHEDER OG FORPLIGTELSE

1.1 Rettigheder og forpligtelser i servitutarealet for den til enhver tid værende ejer af ejendommen

Inden for en afstand på 0,5 meter på hver side af Anodebedet (herefter benævnt "Servitutarealet") gælder følgende bestemmelser:

f. Servitutarealet må ikke bebygges, beplantes eller benyttes på anden måde, der kan være til gene for Anodebedet. Ej heller må der placeres hegnsplæ og lignende i dybde over 60 cm.

g. Hvis der forefindes træer eller buske indenfor Servitutarealet, er ejeren af Anodebedet (herefter benævnt "Selskabet") berettiget til på egen bekostning og uden yderligere erstatning at fjerne beplantningen.

h. Drænledning, fjernvarmeledning, vandledning, kloak, elektriske kabler eller lignende må ikke nedlægges i Servitutarealet uden forudgående skriftlig aftale med Selskabet. Etablering af vådområder, grøftegravning, såvel uddybning af eksisterende grøfter som anlæg af nye, påfyldning eller afgravning af jord eller anlæg af nye veje, etablering af befæstede arealer, må ikke finde sted uden forudgående skriftlig aftale med Selskabet. Jorden må dyrkes i den udstrækning, det er muligt uden at beskadige Anodebedet. Dog må jorden ikke bearbejdes dybere end 60 cm.

i. Ejer, bruger eller tredjemand må ikke grave, bore m.v. med mekaniske redskaber indenfor Servitutarealet uden forudgående skriftlig aftale med og tilsyn fra Selskabet.

1.2 Rettigheder og forpligtelser i Servitutarealet for Selskabet

b. Selskabet kan lade foretage eftersyn, udskiftninger og vedligeholdelse af Anodebedet.

c. Ved fremtidige dræningsarbejder på Ejendommen er Selskabet forpligtet til at afholde merudgifter forårsaget af Anodebedets tilstedeværelse, såfremt Selskabet inddrages i den forudgående planlægning.

1.3 Færdselsret

Selskabet har i forbindelse med eftersyn, vedligeholdelse m.v. af Anodebedet færdselsret over ejendommen, idet Selskabet i den forbindelse fortrinsvis skal benytte de på ejendommen til enhver tid værende private fællesveje og private veje. Eventuel skade forvoldt af Selskabet udbedres af denne. I tilfælde af uenighed indbringes sagen for så vidt angår private fællesveje for vejmyndigheden efter reglerne i privatvejsloven, hvorimod en eventuel tvist vedrørende udbedring af skader på en privat vej eller andet areal, hvorover Selskabet har færdeses, afgøres af de danske domstole.

2. ERSTATNINGER

2.1 Servitusterstatning

For de rettigheder, som erhverves ved denne servitut, ydes en engangserstatning. Denne erstatning er til fuld og endelig afregning af de gener og restriktioner, som Anodebedet påfører ejendommen nu og i fremtiden.

2.2 Erstatning for tab og ulemper ved anlægsarbejder, fremtidigt vedligehold mv.

Selskabet yder erstatning for afgrødetab, strukturskader og andre driftsmæssige ulemper som påføres ejendommen i forbindelse med anlægsarbejderne, herunder eventuelt forundersøgelser og arkæologi. I mangel af enighed fastsætter ekspropriationskommissionen erstatning for de konkrete tab og skader.

Ved fremtidige tilsyns- og/eller vedligeholdelsesarbejder yder Selskabet erstatning for de afgrødetab, strukturskader og andre driftsmæssige ulemper, som påføres ejendommen. I mangel af enighed afgøres erstatning af de danske domstole.

2.3 Fuld tilstedeværelsesret

Med nærværende servitut stiftes fuld tilstedeværelsesret for Anodebedet. Det indebærer, at Anodebedet ikke er gæst på ejendommen, og at det ikke er Selskabet, som skal afholde omkostningerne forbundet med arbejder på Anodebedet, herunder en omlægning, hvis arbejderne sker som følge af andres, herunder lodsejerens ændrede anvendelse af Servitutarealet. Omkostningerne til en omlægning (eller en hvilken som helst anden ledningsrelateret omkostning) bæres således til enhver tid af den part, som har ønsket omlægningen. Gæsteprincippet er hermed fraveget.

3. SKADE FORVOLDT PÅ ANODEBEDET

Beskadiges Anodebedet, erstatter skadevolder Selskabets omkostninger til udbedring af skaden i overensstemmelse med dansk rets almindelige regler om erstatning.

Er skadevolder ejer eller forpagter af den servitutbelagte eller berørte ejendom, kan Selskabets erstatningskrav dog ikke pr. skade overstige 35.000 kr. Erstatningskravet størrelse, jf. ovenfor, reguleres med den procentvise stigning i det af Danmarks Statistik beregnede nettoprisindeks (januar 2020=100 som basis tal) i forhold til det tidspunkt, hvor skaden indtræffer. Såfremt Danmarks Statistik ophører med at udregne nettoprisindekset, anvendes et andet prisindeks, som i størst muligt omfang svarer til det udgåede indeks.

Ovenstående begrænsning gælder ikke, hvis skaden er sket med forsæt eller grov uagtsomhed. Hvis skadevolderen har en forsikring, der dækker skaden helt eller delvis, gælder den oven for angivne begrænsning af Selskabets erstatningskrav for den del af kravet, som ikke måtte blive dækket af forsikringen.

4. PÅTALERETTEN

Påtaleretten tilkommer Selskabet. Selskabet kan uden samtykke fra ejer eller fremtidige ejere af ejendommen overdrage Anodebedet, rettigheder og pligter efter denne servitut til et andet selskab.

Selskabet kan desuden uden samtykke fra ejer eller fremtidige ejere tinglyse påtegning på denne servitut om skift af påtaleret.

BILAG 3 – UDBYTTE/AFGRØDEPRISER 2022

Konventionelle afgrøder		Erstatning ekskl. afkoblet EU-støtte øre pr. m ²			
		UDBYTTE PR. HA	AFGRØDEPRIS	AFGRØDE	HALM GENUDLÆG
1	Vinterhvede inkl. halm	99 hkg	125 kr. pr. hkg	124	26
	Vinterrug alm. inkl. halm	78 hkg	110 kr. pr. hkg	86	30
3	Vinterrug hybrid inkl. halm	89 hkg	110 kr. pr. hkg	98	34
4	Vinterbyg inkl. halm	80 hkg	115 kr. pr. hkg	92	21
5	Havre, inkl. halm	59 hkg	110 kr. pr. hkg	65	18
6	Vårbyg inkl. halm	66 hkg	115 kr. pr. hkg	76	19
7	Maltbyg	66 hkg	140 kr. pr. hkg	92	19
8	Vintertriticale inkl. halm	70 hkg	105 kr. pr. hkg	74	28
9	Helsæd af vårsæd og bælplanter	7.400 FEN	1,25 kr. pr. FEN	93	-
10	Helsæd af vintersæd	10.900 FEN	1,25 kr. pr. FEN	136	-
11	Vårsæd til modenhed inkl. udlæg lucerne/græs	66 hkg	115 kr. pr. hkg	76	-
	Efterafgrøde	3.500 FEN	1,35 kr. pr. FEN	47	10
13	Helsæd af vårsæd og bælpl. inkl. eft.afgr. el. udlæg	7.400 FEN	1,25 kr. pr. FEN	93	-
	Efterafgrøde	3.500 FEN	1,35 kr. pr. FEN	47	10
15	Helsæd af vintersæd og efterafgrøder el udlæg af græs	10.900 FEN	1,25 kr. pr. FEN	136	-
	Efterafgrøde	1.750 FEN	1,35 kr. pr. FEN	24	-
16	Vedvarende græs	3.100 FEN	1,35 kr. pr. FEN	42	30
17	Korn med udlæg af frøafgrøder inkl. halm 1)	66 hkg	115 kr. pr. hkg	76	19
18	Udlæg til efterafgrøde	2.000 FEN	1,35 kr. pr. FEN	27	10
19	Markærter	46 hkg	165 kr. pr. hkg	76	-
20	Sukkerøer inkl. diverse tillæg, affald	665 hkg	22,00 kr. pr. hkg	146	-
21	Foderroer	13.700 FEN	1,20 kr. pr. FEN	164	-
22	Spisekartofler	379 hkg	120 kr. pr. hkg	455	-
23	Stivelseskartofler	586 hkg	64 kr. pr. hkg	375	-
23 a	Proceskartofler - til skrælleri	335 hkg	93 kr. pr. hkg	311	-
23 b	Chipskartofler	502 hkg	78,00 kr. pr. hkg	392	-
24	Sædskiftegræs til slået	9.200 FEN	1,35 kr. pr. FEN	124	20
25	Majs til helsæd	11.100 FEN	1,02 kr. pr. FEN	113	-
26	Vårraps	25 hkg	350 kr. pr. hkg	88	-
27	Vinterraps	45 hkg	280 kr. pr. hkg	126	-
29	Hvidkløver til frø	5,00 hkg	2.600 kr. pr. hkg	130	-
31	Rajgræs ital. inkl. halm	16 hkg	900 kr. pr. hkg	144	29
32	Rajgræs alm. inkl. halm 2)	16 hkg	900 kr. pr. hkg	144	29
33	Strandsvingel 2)	14,0 hkg	1.000 kr. pr. hkg	140	23
35	Engrapgræs inkl. halm	11,0 hkg	1.500 kr. pr. hkg	165	23
36	Rødsvingel inkl. halm 2)	14,0 hkg	1.000 kr. pr. hkg	140	29
37	Engsvingel inkl. halm 2)	14,4 hkg	1.000 kr. pr. hkg	144	17
38	Udyrkede arealer			-	3)
39	Pløjjord - inkl ekstra behandling			-	25

Økologiske og biodynamiske afgrøder⁴

Erstatning ekskl. afkoblet EU-støtte øre pr. m²

	UDBYTTE PR. HA	AFGRØDEPRIS	AFGRØDE	HALM	GENUDLÆG
40 Vinterhvede inkl. halm	50 hkg	190 kr. pr. hkg	95	21	
41 Brødhvede	50 hkg	247 kr. pr. hkg	124	21	
42 Vinterrug inkl. halm	57 hkg	170 kr. pr. hkg	97	29	
43 Brødrug inkl. halm	57 hkg	207 kr. pr. hkg	118	29	
44 Vårbyg inkl. halm	40 hkg	180 kr. pr. hkg	72	14	
45 Havre inkl. halm	50 hkg	160 kr. pr. hkg	80	18	
46 Grynhave	50 hkg	201 kr. pr. hkg	101	15	
47 Vintertriticale inkl. halm	50 hkg	180 kr. pr. hkg	90	31	
48 Vårtriticale	38 hkg	180 kr. pr. hkg	68	29	
49 Korn med udlæg til afgræs. inkl. halm	38 hkg	180 kr. pr. hkg	68	14	
Efterafgrøde	1.400 FEN	1,40 kr. pr. FEN	20	-	20
50 Udlæg til efterafgrøder	1.400 FEN	1,40 kr. pr. FEN	20	-	20
51 Markærter	30 hkg	320 kr. pr. hkg	96	-	
52 Foderroer	10.500 FEN	1,60 kr. pr. FEN	168	-	
53 Græs	7.300 FEN	1,40 kr. pr. FEN	102	-	25
54 Majs	8.000 FEN	1,30 kr. pr. FEN	104	-	
55 Lucerne	7.000 FEN	1,40 kr. pr. FEN	98	-	
56 Pløjejord inkl. ekstra jordbehandling			-	-	25
57 Hestebønner	37 hkg	320 kr. pr. hkg	118	-	
58 Lupiner	20 hkg	310 kr. pr. hkg	62	-	
59 Spisekartofler	200 hkg	220 kr. pr. hkg	440	-	
60 Raps	25 hkg	650 kr. pr. hkg	163	8	
61 Hvidkløver	2,5 hkg	4.600 kr. pr. hkg	115	-	
62 Rajgræs alm inkl. halm	11,0 hkg	1.350 kr. pr. hkg	149	23	

- ¹ Beregnes individuelt af korn- og frøart. Reetableringsomkostninger og frøerstatning for efterfølgende høstår skal medregnes
- ² Ved flerårige frøgræsafgrøder skal tillige ydes afgrødeerstatning for det eller de efterfølgende høstår.
- ³ På udyrkede arealer, der oppebærer støtte, ydes 10 øre pr. kvm, hvor det er nødvendigt af foretage en reetablering af plantedækket ved udsåning af græsblanding eller lignende, dog 20 øre for økologiske afgrøder
- ⁴ For biodynamiske afgrøder forhøjes erstatningen med 50 pct. For biodynamiske og økologiske afgrøder skal foreligge dokumentation for denne produktionsform.

Afgrødenummering er ikke fortløbende, da enkelte afgrøder er udgået og nye kommet til.

De støttemæssige konsekvenser af ekspropriativt eller ekspropriativt lignende indgreb fremgår af "Vejledning om grundbetaling 2022". Vejledningen kan findes på www.lbst.dk

Hvis et anlægsarbejde strækker sig over mere end 14 dage i perioden: 15. maj - 25. september, kan der ikke fås støtte, dog 1. juni-25. september for permanent græs.

Udenfor sommerhalvåret kan arealet frit benyttes til andre aktiviteter, hvis disse ikke varigt fratager arealets overflade karakteren af at være et landbrugsareal. Dog skal eventuelle aktiviteter i relation til reglerne for efterafgrøder iagttages.

BILAG 4 – AFGRØDEERSTATNING 2022

Konventionelle afgrøder		Erstatning ekskl. afkoblet EU-støtte øre pr. m ²
1	Vinterhvede inkl. halm	150
2	Vinterrug alm. inkl. halm	116
3	Vinterrug hybrid inkl. halm	132
4	Vinterbyg inkl. halm	113
5	Havre, inkl. halm	83
6	Vårbyg inkl. halm	95
7	Maltbyg	111
8	Vintertriticale inkl. halm	102
9	Helsæd af vårsæd og bælgplanter	93
10	Helsæd af vintersæd	136
11	Vårsæd til modenhed inkl. udlæg lucerne/græs	76
	Efterafgrøde	57
	Sum inkl. efterafgrøde	133
13	Helsæd af vårsæd og bælgpl. inkl. eft.afgr. el. udlæg	93
	Efterafgrøde	57
	Sum inkl. efterafgrøde	150
15	Helsæd af vintersæd og efterafgrøder el udlæg af græs	136
	Efterafgrøde	24
	Sum inkl. efterafgrøde	160
16	Vedvarende græs	72
17	Korn med udlæg af frøafgrøder inkl. halm ¹	95
18	Udlæg til efterafgrøde	37
19	Markærter	76
20	Sukkeroer inkl. diverse tillæg, affald	146
21	Foderroer	164
22	Spisekartofler	455
23	Stivelseskartofler	375
23 a	Proceskartofler - til skrælleri	311
23 b	Chipskartofler	392
24	Sædskiftegræs til slæt	144
25	Majs til helsæd	113
26	Vårraps	88
27	Vinterraps	126
29	Hvidkløver til frø	130
31	Rajgræs ital. inkl. halm	173
32	Rajgræs alm. inkl. halm ²	173
33	Strandsvingel ²	163
35	Engrapgræs inkl. halm	188
36	Rødsvingel inkl. halm ²	169
37	Engsvingel inkl. halm ²	161
38	Udyrkede arealer	³
39	Pløjejord - inkl ekstra behandling	25

Økologiske og biodynamiske afgrøder⁴

Erstatning ekskl. afkoblet
EU-støtte øre pr. m²

40	Vinterhvede inkl. halm	116
41	Brødhvede	145
42	Vinterrug inkl. halm	126
43	Brødrug inkl. halm	147
44	Vårbyg inkl. halm	86
45	Havre inkl. halm	98
46	Grynhavre	116
47	Vintertriticale inkl. halm	121
48	Vårtriticale	97
49	Korn med udlæg til afgræs. inkl. halm	82
	Efterafgrøde	40
	Sum inkl. efterafgrøde	122
50	Udlæg til efterafgrøder	40
51	Markærter	96
52	Foderroer	168
53	Græs	127
54	Majs	104
55	Lucerne	98
56	Pløjejord inkl. ekstra jordbehandling	25
57	Hestebønner	118
58	Lupiner	62
59	Spisekartofler	440
60	Raps	171
61	Hvidkløver	115
62	Rajgræs alm inkl. halm	172

¹ Beregnes individuelt afhængig af korn- og frøart. Retableringsomkostninger og frøafgrødeerstatning for efterfølgende høstår skal medregnes.

² Ved flerårige frøgræsafrøder skal tillige ydes afgrødeerstatning for det eller de efterfølgende høstår.

³ På braklagte og udyrkede arealer, der oppebærer EU-støtte, ydes 10 øre pr. m², hvor det er nødvendigt at foretage en retablering af plantedækket ved udsåning af græsblanding eller lignende, dog 20 øre for økologiske afgrøder.

⁴ For biodynamiske afgrøder forhøjes erstatningen med 50 pct. For økologiske og biodynamiske afgrøder skal der foreligge dokumentation for denne produktionsform.

Afgrødenummering er ikke fortløbende, da enkelte afgrøder er udgået og nye kommet til.

De støttemæssige konsekvenser af ekspropriativt eller ekspropriativt lignende indgreb fremgår af "Vejledning om grundbetaling 2022". Vejledningen kan findes på www.lbst.dk

Hvis et anlægsarbejde strækker sig over mere end 14 dage i perioden: 15. maj - 25. september, kan der ikke fås støtte, dog 1. juni-25. september for permanent græs.

Udenfor sommerhalvåret kan arealet frit benyttes til andre aktiviteter, hvis disse ikke varigt fratager arealets overflade karakteren af at være et landbrugsareal. Dog skal eventuelle aktiviteter i relation til reglerne for efterafgrøder lagttages.

BILAG 5 - STANDARDTABEL FOR ERSTATNING FOR RYDNING AF LÆHEGN

Forudsætninger⁷:

Afgrøde:	Gns. - vinterhvede, vinterbyg og vårbyg
Udbytte værdi:	10.600 kr/ha/år
Læzone:	20 gange læhegnets højde (max. 10 m)
Udbyttetab ved manglende læ:	12%
Tillæg for jordfygning	50%
Tillæg for slusevirkning	25%
Kalkulationsrente:	5%

Midlertidig rydning - Erstatning i hele kr. pr. løbende meter ryddet læhegn

Højde/Gruppe	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Gruppe A	432	388	345	302	259	216	173	129	86	43
Gruppe B	288	259	230	201	173	144	115	86	58	29
Gruppe C	144	129	115	101	86	72	58	43	29	14
Gruppe D	144	129	115	101	86	72	58	43	29	14
Gruppe E	72	65	58	50	43	36	29	22	14	7

Permanent rydning - Erstatning i hele kr. pr. løbende meter ryddet læhegn

Højde/Gruppe	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Gruppe A	1.336	1.202	1.068	935	801	668	534	401	267	134
Gruppe B	890	801	712	623	534	445	356	267	178	89
Gruppe C	445	401	356	312	267	223	178	134	89	45
Gruppe D	445	401	356	312	267	223	178	134	89	45
Gruppe E	223	200	178	156	134	111	89	67	45	22

Læhegnets orientering i landskabet

Gruppe A:	Nord/sydgående hegn, med areal på begge sider.
Gruppe B:	Nord/sydgående hegn, der kun beskytter areal på østsiden.
Gruppe C:	Nord/sydgående hegn, der kun beskytter areal på vestsiden.
Gruppe D:	Øst/vestgående hegn, med areal på begge sider.
Gruppe E:	Øst/vestgående hegn, der kun beskytter areal på den ene side.

Tillæg for flere rækker i hegn:

2 rækket hegn:	tillæg	15%
3 rækket hegn:	tillæg	20%
4 rækket hegn:	tillæg	25%

Tillæg for økologisk hegn:

Tillæg:	30%
---------	-----

Herlighedsværdi:

Efter skøn - f.eks. 500-1500 kr. for bredde på 8-12 m afhængig af hegnets stand.

⁷ Takster er opdateret primo 2019, jf. erstatningsprincipper fastsat af Landsforeningen Plantning og Landskab og Ekspropriationskommissionen i afgørelse af 9. juni 1999 vedr. anlæg af gastransmissionsledning Syd Arne - Nybro. Som afgrødeværdi er anvendt erstatningstakst for afgrødetab jf. "Landsaftale for el- fiberanlæg på landbrugsjord 2018", beregnet som gennemsnit mellem vinterhvede, vinterbyg og vårbyg.

Evida
Vognmagervej 14
DK-8800 Viborg

ENERGINET

Energinet
Tonne Kjærsvej 65
DK-7700 Fredericia